

HISTORIE VZNIKU

Příběh České školy bez hranic začal v roce 2003 ve Francii, ovšem na americké půdě, konkrétně v American Library in Paris, kam jsem po pracovním pobytu v USA vodila pravidelně své děti, aby poslouchaly čtenou a vyprávěnou angličtinu a udržely si tak její znalost. Z tamních „Story Hours“ jsem čerpala inspiraci pro první setkání v češtině pro děti v Českém centru v Paříži. Z počátečního občasného čtení pohádek se velice rychle, díky zájmu rodičů a nadšení organizátorů, vyvinula opravdová škola, která v zahraničí dětem českého původu doplňuje české vzdělání, tedy znalost českého jazyka a literatury a českých „reálií“. Děti paralelně navštěvují školu v zemi, kde žijí.

VÝUKA

Výuka je rozdělena na dvě hlavní části: předškolní a školní.

Předškolní výchova

Předškolní – přípravná jazyková výchova je nedílnou součástí navazující školní výuky. Děti českého původu, které vyrůstají v zahraničí, jsou ovlivněny vícejazyčným prostředím, kde čeština není dominantní jazykem. Předškolní výchova poskytuje rodičům důležité jazykové zázemí a psychickou podporu pro jejich domácí snahu o multilingvní výchovu. Jak ukazuje naše zkušenost, bez této předškolní podpory by nebylo ve školním věku téměř koho učit. Žákům s nedostatečnou výchozí znalostí češtiny nabízíme kurz „Češtiny jako cizího jazyka“, jehož cílem je dětem umožnit co nejrychlejší zařazení do normální výuky. To samozřejmě ale vyžaduje aktivní a systematickou účast rodičů, která je ve vícejazyčném prostředí nezbytnou podmínkou úspěchu.

Školní výuka

Ve věku povinné školní docházky (tedy od 1. do 9. třídy) vyučuje Česká škola bez hranic předměty Český jazyk a literatura a Dějepis - Zeměpis českých zemí, v rozsahu 4 (60-i minutových) hodin týdně v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem MŠMT ČR. Předmět Český jazyk a literatura stojí v centru pozornosti učitelů, rodičů i žáků a je nejvlastnější příčinou existence školy. V prostředí, kde český živel rozhodně není dominantním, učí žáky poznávat své kořeny, zachovávat si pozitivní vztah k českému jazyku a kultuře, rozvíjet své vyjadřovací schopnosti v tomto jazyce.¹

Od 4. třídy je české vzdělávání rozšířeno o Dějepis a zeměpis českých zemí, vyučovaných podle vlastního vytvořeného vzdělávacího programu: „Můj český svět“ na prvním stupni, „České země včera a dnes“ na stupni druhém. Dějepis je vyučován v historickém kontextu země, kde škola působí, s ohledem na společnou historii a bilaterální vztahy. Znalost zeměpisných, dějepisných a kulturních reálií je viděna v první řadě jako nezbytná podmínka všestranné komunikace v češtině. Bez ní by žáci ani v dospělém věku pravděpodobně nerozuměli mnoha narážkám v českých médiích, byli by ochuzeni o humor typu Divadla Járy Cimrmana, obtížně by se orientovali v organizaci života české společnosti. Práce s žáky v tomto předmětu také dává možnost pěstovat v nich národní cítění a hrdost. Učit se jazyk tak malého státu, jako je ČR, není vždy viděno příslušníky majoritní společnosti jako smysluplné: zde si žáci mohou uvědomit, že i malé země mají světu co nabídnout, že i zde jsou místa, která vyhledávají turisté z velkých zemí, že i zde se rodí světově proslulé osobnosti.²

Nepravidelně zábavně

¹ Mgr. Blanka Gruntová: Vzdělávací program ČŠBH, únor 2009

² Mgr. Zuzana Loubet del Bayle: Vzdělávací program ČŠBH, únor 2009

Pravidelná výuka je doplňována nadstavbovým programem: výtvarnými, hudebními a literárními dílnami s českými umělci, spisovateli a nakladateli, výtvarnými a literárními soutěžemi, tábory během školního roku v místě působení školy a v létě v České republice, oslavami tradičních svátků jako jsou Velikonoce nebo Mikuláš.

ŽÁCI

Počty žáků, které naše školy navštěvují, v průběhu let rostou, což souvisí nejen s naší snahou o trvalé zlepšování a profesionalizaci výuky, ale i s rostoucí migrací mladých Čechů po Sametové revoluci, po vstupu ČR do Evropy a otevření trhu práce. Největší evropské pobočky, kterými jsou například Londýn, Paříž a Brusel navštěvuje pravidelně 60 – 70 žáků, na nepravidelně pořádané akce jich dochází více než 100.

95% našich žáků vyrůstá ve smíšeném manželství, 90% je občanem České republiky.

POBOČKY ČŠBH

Myšlenka ČŠBH se velice rychle ujala a začala se šířit i za hranice Francie. Začaly tak vznikat další pobočky v Evropě a ve světě. Byly mezi nimi Londýn, Berlín, Curych, inspirovala se námi Czech and Slovak School in Sydney a výukový spolek Schola Ludus v Drážďanech, v Mnichově vznikla Česká škola bez hranic v roce 2009, taktéž v Bruselu. V nedávné době s námi začala spolupracovat Ženeva, Manchester, Neapol a Řím, zájem projeví rodiče z dalších evropských a světových měst. Jednotlivé pobočky spolu úzce spolupracují, vyměňují si zkušenosti, organizují společné čtenářské a výtvarné soutěže, letní tábory.

ORGANIZAČNÍ STRUKTURA A FINANCOVÁNÍ

Centrální organizací je NNO Česká škola bez hranic registrovaná v ČR, se sídlem v Praze. Jejím cílem je sdružovat jednotlivé pobočky, koordinovat a koncepčně sjednocovat jejich činnost. Organizace zastupuje jednotlivé pobočky při jednání s partnerskými organizacemi v České republice. Jednotlivé školy jsou registrovanými sdruženími v souladu se zákony země, kde působí. Školy jsou v současné době financovány především ze soukromých zdrojů, tedy z příspěvků rodičů a případných sponzorských darů. Dále na jejich činnost přispívá MZV a MŠMT ČR v rámci plnění „Vládního usnesení o zachování kulturního dědictví v zahraničí“. Možnost využívání prostor, které náleží českému státu v místě působení - zastupitelské úřady, Česká centra - vždy, když je to možné, představují další nepřímý finanční příspěvek

Je ovšem třeba zmínit, že prozatím všichni naši učitelé a organizační pracovníci pracují buď zcela zdarma, případně za symbolickou odměnu. Za takovýchto podmínek se velice těžko zaručuje dlouhodobá vysoká kvalita výuky tak, jak byla nastavena. Motivovaní dobrovolníci přicházejí a odvedou úžasnou práci; z ekonomických důvodů ovšem také rychle odcházejí. Jejich nabyté zkušenosti a vzdělání, které u nás díky nabízenému postgraduálnímu vzdělávání pro učitele získají, se tak vlastně školám ani nevrátí, a musíme vždy začínat nanovo.

DO BUDOUCNA

Krátkodobým cílem je akreditace našeho vzdělávacího programu a zařazení ČŠBH do vzdělávací soustavy ČR. Tím se zvýší prestiž našich škol, stanou se skutečnými vzdělávacími institucemi, které budou snadněji spolupracovat například s partnerskými zahraničními školami. Zvýší se také prestiž českého jazyka v zahraničí jako takového. A v neposlední řadě: i pro rodiče je „opravdová škola“ větší motivací než jazykový kroužek. Dlouhodobým cílem pak bude vytvoření distančního vzdělávání pro děti žijící na odlehlejších místech, kde nebude možné Českou školu bez hranic zřídit.

ZÁVĚREM

Jazyk je nepochybně jednou z věcí, která všechny zahraniční Čechy spojuje. Prostřednictvím jazyka se v zahraničí udržuje kultura země původu, zachovává povědomí o vlastních kořenech, společný jazyk umožňuje spolupráci ve všech odvětvích lidské činnosti. Hluboké jazykové znalosti lze dosáhnout výukou od raného dětství. S volným pohybem Čechů po otevření našich hranic roste počet dětí českého původu, které vyrůstají v zahraničí. Podaří-li se nám tyto děti podchytit včas a naučit je češtině, stanou se do budoucna velmi užitečnými kontaktními osobami za hranicemi naší země. Jejich vícejazyčná a vícekulturní zkušenost bude velmi užitečná i v případě, že se do České republiky vrátí a budou tam žít a pracovat. Bez znalosti jazyka ovšem tyto děti Českou republiku navštíví v nejlepším případě jako turisté.

Je tedy na nás všech, kdo se zabýváme výukou češtiny pro děti za hranicemi naší země, abychom v našem úsilí vytrvali. Abychom i nadále vytvářeli jazykové mosty, které spojují svět s Českou republikou, a aby po těch mostech zpět přicházelo co největší množství mladých zahraničních Čechů.

Webové stránky www.csbh.cz